

Αλέξανδρος Αλεξανδρείας (Στυλιανή Κιουτσούκαλη, Θεολόγος)

[/ Πεμπτούσια](#)

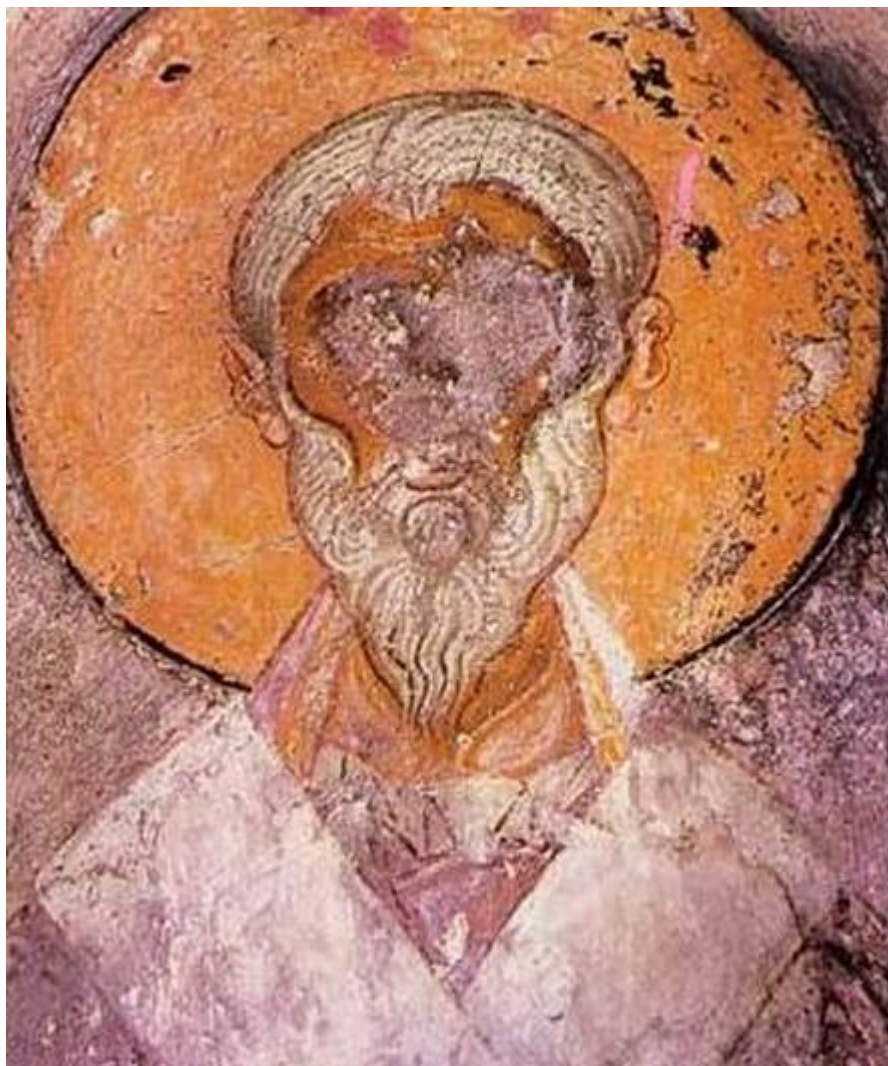

Βίος

Ο Αλέξανδρος Αλεξανδρείας υπήρξε ο ιεράρχης επί του οποίου εμφανίστηκε αλλά και καταδικάστηκε η αίρεση του Αρειανισμού. Ο Αλέξανδρος ανήλθε στον επισκοπικό θρόνο της Αλεξάνδρειας και διαδέχτηκε τον επίσκοπο Αχιλλά το 312-313. Έδειξε πολύπλευρη πνευματική και κοινωνική δραστηριότητα, ήταν ξακουστός σ' ολόκληρο τον χριστιανικό κόσμο, << ανήρ τίμιος εν πάσι παντί τω της Εκκλησίας κλήρω και λαώ, μεγαλοπρεπής, φιλόθεος και φιλόανθρωπος>>.

Τα πρώτα προσκόμματα στο έργο του παρουσίασε η δραστηριότητα του σχισματικού επισκόπου Λυκοπόλεως Μελιτίου, η οποία είχε εκδηλωθεί από τους πρώτους χρόνους του Πέτρου Αλεξανδρείας.

Περισσότερα πράγματα προκάλεσαν οι ευρύτερες διαδεδομένες θεολογικές γνώμες του Λίβυος που ήταν πρεσβύτερος του Αρείου, ο οποίος αρχικά είχε υποστηρίξει τον Αλέξανδρο. Ο Αλέξανδρος δεν έλαβε αμέσως μέτρα κατά του πρεσβυτέρου, αλλά ήθελε να τον συνετίσει μέσω της συζήτησης και της συμβουλής. Αντί για τον επίσκοπο την καταγγελία την έκανε ο πρεσβύτερος Κόλλουθος, ο οποίος είχε απογοητευτεί από την στάση του επισκόπου. Άλλη μαρτυρία αναφέρει ότι τον Άρειο κατήγγειλε ο Μελίτιος. Η έριδα αυτή είχε διπλή επιρροή. Η αίρεση πήρε τεράστιες διαστάσεις και πολλοί πιστεύουν ότι αυτό δεν θα είχε συμβεί εάν σε όλο αυτό δεν είχαν εμπλακεί οι Μελιτιανοί.

Ύστερα απ' αυτές τις εξελίξεις ο Αλέξανδρος συγκάλεσε τους πρεσβύτερους και έτσι καθαίρεσαν τον Άρειο και αυτούς που τον υποστήριζαν. Οι υποστηρικτές ζήτησαν συμβιβασμό, κάτι τέτοιο όμως δεν το δέχτηκε ο Αλέξανδρος.

Ένα άλλο πρόβλημα που έπρεπε να αντιμετωπίσει ο Αλέξανδρος ήταν ο εορτασμός του Πάσχα. Η Σύνοδος όμως της Νίκαιας επέβαλε ομοιομορφία και όρισε να στέλνεται από τον επίσκοπο Αλεξανδρείας εγκύκλιος επιστολή προς όλες τις Εκκλησίες για τον χρόνο που θα γιορτάζεται το Πάσχα κάθε έτος. Η διαδικασία συνεχίστηκε μέχρι την Σύνοδο της Χαλκηδόνας (451), οπότε και διακόπηκε καθώς στην Αλεξάνδρεια επικράτησαν οι Μονοφυσίτες.

Ο Άρειος καταδικάστηκε από την Σύνοδο της Νίκαιας και εξορίστηκε, ζήτησε την επιείκεια του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου, ο οποίος είπε στον Αλέξανδρο να τον δεχτεί ως κληρικό.

Ο Αλέξανδρος πέθανε στις 17 Απριλίου το 328. Η μνήμη του τιμάται στις 26 Φεβρουαρίου. Μετά το θάνατο του επίσκοπος εξελέγη ο Αθανάσιος.

Διδασκαλία

Η διδασκαλία του Αλέξανδρου διαμορφώθηκε σε συνάρτηση και αντίθεση προς τον Αρειανισμό. Αν δεν υπήρχε αυτή η αντίθεση ίσως ο επίσκοπος να μην είχε θεολογήσει. Οι πρώτοι Χριστιανοί θεολόγοι αντιμετώπιζαν μεγάλο πρόβλημα, σχετικά με τον συμβιβασμό της θεότητας του Σωτήρος με την τριαδικότητα του Θεού. Ο Υιός του Θεού ή Λόγος κατ' αυτούς υπήρξε όργανο της δημιουργίας. Αυτό διατηρεί την ενότητα και την υπερβατικότητα του Θεού. Παρόμοια προσπάθεια κατέβαλε και ο Ωριγένης, αλλά αυτός θεώρησε ότι ο Υιός υποτάχθηκε στον Πατέρα. Αντίθετα την τριαδικότητα αρνούνταν οι δυναμικοί μοναρχιανοί, οι οποίοι διέκριναν τον Λόγο ως απλή δύναμη του Θεού, και τον Χριστό ως απλό άνθρωπο που υιοθετήθηκε από τον Θεό.

Ενώ ο Άρειος πήρε αφορμή από φιλοσοφικές και θεολογικές προϋποθέσεις, ο Αλέξανδρος ξεκίνησε από την σωτηριολογία, που περιφρονούσε ο Άρειος. Έλεγε ότι όλοι είμαστε υιοί του Θεού, αλλά θεοί, ενώ ο Χριστός είναι φύσει Υιός. Επειδή ο Αλέξανδρος πίεσε την ωριγενική άποψη προς τα άκρα και έφερε τον Υιό πλησίον του πατρός. Οι Αρειανοί βρήκαν αδυναμία στην θέση του και τον κατηγορήσαν ότι μιλάει για 2 αγέννητους άρα ως διθεΐτη. Η περαιτέρω θεολογική επεξεργασία της θέσεως του Αλέξανδρου, και της οποίας αποκρούστηκε η κατηγορία περί διθεΐας ή και τριθεΐας έγινε από τους μεγάλους θεολόγους όπως τον Αθανάσιο και τους Καππαδόκες.

Συγγράμματα

Ο Αλέξανδρος συνέταξε αριθμό εορταστικών επιστολών και εγκυκλίου για την αρειανική αίρεση. Χάθηκαν όλες οι επιστολές όμως, από τις εγκυκλίου ωστόσο σώθηκαν μόνο 2.

Η πρώτη των 2 αυτών επιστολών αναφέρει σχετικά με την υπόθεση του Θεοδώρητου τον του Βυζαντίου, μπορεί όμως να απευθύνεται και στον Θεσσαλονίκης και γράφτηκε μετά την καταδίκη του Αρείου. Ο Αλέξανδρος αναφέρεται σε ορισμένους επισκόπους που δέχτηκαν τον Αρειανισμό. Ακόμα ερμήνευε τις Τριαδικές εκφράσεις του Συμβόλου της πίστεως και προσάγει πλήθος αγιογραφικών χωρίων.

Η δεύτερη επιστολή γράφτηκε στην αρχή της Αρειανικής έριδος, πιθανώς το 319. Διατηρήθηκε στα έργα του Σωκράτους του Γελασίου Κυζηκίου. Ο επίσκοπος

αναγκάστηκε να γράψει εξαιτίας της υποστήριξης του Ευσεβίου Νικομήδειας στον Άρειο. Απευθύνθηκε σ' ολόκληρη την Εκκλησία και δικαιολόγησε την απόφασή του ότι η καθολική Εκκλησία είναι ένα σώμα. Παρέχει περίληψη σχετικά με την διδασκαλία του Αρείου. Την επιστολή έχουν υπογράψει πλήθος πρεσβυτέρων και διακόνων της Αλεξανδρείας και της Μαυρεώτιδος.

Στα συριακά και στα κοπτικά έχει σωθεί η ομιλία Περί ψυχής και σώματος και πάθους Κυρίου. Στο πρώτο μέρος της γίνεται λόγος για την σχέση ψυχής-σώματος και στο δεύτερο για την αναγκαιότητα και τα αποτελέσματα του πάθους του Κυρίου. Πολλοί υποστηρίζουν όπως ο Μάξιμος ότι μόνο μερικά κομμάτια σ' αυτή την επιστολή είναι γνήσια και όχι ολόκληρη.

Για τον Αλέξανδρο Αλεξανδρείας έχουν γράψει ο Σωκράτης στην Εκκλησιαστική Ιστορία 1,5, ο Θεοδώρητος στην Εκκλησιαστική Ιστορία 1,1 και ο Γελάσιος Κυζικήνου στο Σύνταγμα 2,1 Κανών 5.